

Йосип Сліпий – активний учасник міжнародних євхаристійних конгресів у Бомбеї, Боготі та Мельбурні. Дбав про підвищення освітнього рівня духовенства та вірних УГКЦ. У 1963 р. заснував у Римі Український католицький університет, філії якого згодом утворилися у Вашингтоні (США), Лондоні (Велика Британія), Чикаго (США), Філадельфії (США). Відновив діяльність Українського богословського наукового товариства (1960) та налагодив видання його друкованого органу – «Богословія» (з 1963), згодом журналів «Дзвони» (з 1976) та «Нива». Збудував у Римі собор св. Софії (посвячений у 1969). З його ініціативи придбано і відновлено парахіяльний храм Жировицької Божої Матері, при якому заснував музей та лікарню. Значної уваги надавав відновленню чернечого життя. Заснував монастир о. Студитів у Кастель-Гондольфо біля Рима. Підтримував діяльність Українського вільного університету у Мюнхені (Німеччина).

Йосиф Сліпий – відомий вчений-богослов, автор творів з догматичної теології про походження Святого Духа, про Пресвяту Трійцю, Святі Таїнства. Багато його праць присвячено висвітленню питань історії Церкви, Берестейської унії (1596). У 1961-1984 рр. опубліковано 13 томів праць Сліпого. За наукову роботу Патріарх Сліпий обраний почесним членом Наукового товариства ім. Т.Шевченка (1964), дійсним членом Тіберійської академії в Римі (1965), членом Папської академії св. Томи (1981). Почесний доктор Українського вільного університету та ряду університетів США і Канади. Помер Й. Сліпий 7 вересня 1984 р. у Римі, похований у соборі св. Софії. Згідно із заповітом Патріарха Йосифа, його тіло 28 серпня 1992 року перевезено в Україну і перепоховано у соборі св. Юра у Львові.

Боднарчук Ю.Ю.,

*кандидат історичних наук, доцент
кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності
Західноукраїнського національного університету*

Басистюк А.,

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету*

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ ПОГЛЯДИ ЙОСИФА СЛІПОГО

Сучасне розуміння процесів державотворення неможливе без поглибленого аналізу історичного досвіду минулого. У сучасних умовах погіршилися міжконфесійні відносини, що викликає занепокоєння в духовній культурі та моралі суспільства, тому для подолання цих негативних явищ актуальним є вивчення наукової спадщини митрополита Йосифа Сліпого.

Йосиф Сліпий – видатний український церковний і громадський діяч, Української Греко-Католицької Церкви, науковець і теолог. Один із тих, хто, пройшовши крізь жорна репресій тоталітарного режиму, не зрадив власної народної свідомості. Саме для нього служіння Богу та Україні злилося в цілісну життєву практику. Недаремно його життєвим гаслом був латинський вислів «Per aspera ad astra» – «Через терні до зірок», адже на захист своєї Церкви і народу він не вагався піти тернистим шляхом [1].

Перша і Друга світові війни, ліквідація та переслідування Церкви, репресії проти українського народу, зміцнення Української Греко-Католицької Церкви за кордоном, боротьба за проголошення патріархату – усі ці події пережив і осмислив кардинал Сліпий. Він вважав, що патріархат Церкви є видимим знаком зрілості та ідентичності помісної церкви та потужним чинником у житті Церкви та народу.

Важливо, що лідери політичних партій, як вважав Й. Сліпий, трактують українську національну ідею як зміст своїх дій і створюють національно-державне утворення з тогочасної етнографічної української спільноти. Він вважав, що фаза політичної агітації повинна поступово поступитися місцем реальній організаційній роботі на місцях зі створення осередків громадянського суспільства. Він запровадив новий підхід до полеміки та політичного дискурсу: не суперництво за лідерство, а суперництво думок за майбутнє української нації.

В оцінці політичних партій Й. Сліпий виходив з того, що «Не можна не визнати, що людина мусить мати свободу об'єднуватися з іншими в усіх справах, у яких має право поступити самому. Що людині вільно робити в приватному житті, в тому вільно їй об'єднуватися в спільноту з іншими. Провідна влада мусить ту свободу боронити, давати їй напрям, допомагати їй і причинятися культурою рідлі до кращої продукції тієї фльори стоваришень і спільнот. Немає сторінки людського життя і немає людської потреби, яка не могла б стати предметом якогось товариства» [2, с. 344].

Продовжуючи справу, розпочату просвітницьким українським національно-визвольним рухом, левову частку якого становило уніатське духовенство, Йосиф Сліпий переорієнтував цей рух на створення різноманітних громадських організацій, надавав їм організаційну, фінансову та матеріальну допомогу. Створені за його підтримки та за безпосередньої участі уніатського духовенства, громадські організації стали основою формування громадянського суспільства, яке за своєю релігійною мораллю не зазнавало впливу партійного радикалізму та екстремізму.

У своїй багатогранній діяльності на ниві духовного просвітництва, громадського і державницького життя Йосиф Сліпий неухильно дотримувався сформованого у християнській релігії канону «симфонії влад»: «Найвеличніші дарунки Божі, що надані людям вищим людинолюбством – це священство і царство. Перше служить справам Божим, друге дбає про справи людські. Обидва походять з одного джерела і прикрашають людське життя. Тому, якщо перше є воістину безпорочним і прикрашене вірністю Богу, а інше прикрашене правильним і порядним державним устроєм, між ними буде добра симфонія, з якими вона на користь людського роду пропонується». Як згадував Кость

Левицький, митрополит, казав, що «справу українську уважає за свою та що між нами не може бути дисгармонії» [3, с. 47; 4, с. 301].

Слід зазначити, що на той час Українська Греко-Католицька Церква разом із численним активним духовенством посіла одне з провідних місць у відродженні української національної свідомості, культури, мови та обрядовості, багато працювала над створенням індивідуальних і колективних підприємств, надання їм фінансової та консультативної допомоги в галузі технології виробництва та реалізації товарної продукції. У цьому контексті греко-католицьке духовенство було настільки сильним, що один із послів в австрійському парламенті звинуватив його в намаганні встановити теократію.

Йосиф Сліпий вважав, що на тій стадії розвитку українства потрібно допомагати всім патріотичним силам, ініціативним громадянам створювати виробничі, торгівельні, культурні, освітні та інші спілки. Він зазначив, що відбувається процес самотворення українцями нових соціальних структур, які фінансують, контролюють і нарощують їхній виробничий і соціальний потенціал. Оскільки громадські ініціативи потребують допомоги політичних сил та уніатського духовенства, він особисто сприяв передачі значної частини лісових і сільськогосподарських угідь громадським організаціям, особливо тим, які займалися освітою, опікою над сиротами та хворими.

Отже, у теорії української філософсько-правової думки митрополит Й. Сліпий залишився як один з тих, хто зміцнив українську національну свідомість європейськими демократичними правовими цінностями й ідеями націології та посилив їх зв'язок з українською християнською духовністю. Ті духовні світоглядні надбання і досі слугують ідейною зброєю демократизації сучасної держави і права.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гринів О. Йосиф Сліпий як історик, філософ і педагог. Львів, 1994. 158 с.
2. Демкович-Добрянський М. *Патріархат*. 1999. № 7–8. С. 343–344.
3. Вдовичин І. Свобода особи в правій українській політичній думці (20–30-ті рр. ХХ ст.). Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. 512 с.
4. Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців 1848–1914. На підставі споминів. Львів: Накладом власним з друкарні оо. Василіян у Жовкві, 1926. 736 с.